

Muzeum
Józefa Piłsudskiego
w Sulejówku

ROK ALEKSANDRY
PIŁSUDSKIEJ

BIULETYN

MARZEC 2023

KWIECIEŃ 2023

SPIS, TREŚCI

KWIECIEŃ 2023

WYDARZENIA

- **13–17 marca**
Kurs Certified Interpretive Guide
w Ogulinie **3**
- **19 marca**
Imieniny Józefa **4**
- **20–24 marca**
Kurs Certified Interpretive Writer
w Ogulinie **5**
- **26 marca**
Masecki zagrał Gershwin. I to jak! **6**
- **30 marca**
60. rocznica śmierci
Aleksandry Piłsudskiej **7**
- **1 kwietnia**
Koalicje pamięci **7**

EDUKACJA

- Zwierzyniec Marszałka.
Tworzymy filcowe breloczki
WYTWÓRNIĄ ZABAWY.
O HISTORII INACZEJ **8**
- Co za kwiatki!
Świętujemy imieniny Józefa
MUZEALNE PRZYGODY Z HELĄ **9**
- Młodzieżowa Rada Muzeum
Józefa Piłsudskiego w Sulejówku **9**

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

- Marzec miesiącem Olimpiady **10**

DZIAŁ WYSTAW I POPULARYZACJI NAUKI

- Pamiątki po Apoloniuszu Zarychcie
— zapowiedź wystawy „Dary i Darczyńcy” **11**

KURS CERTIFIED INTERPRETIVE GUIDE W OGULINIE

W dniach 13-17 marca grupa 14 pracowniczek i pracowników Muzeum z działów: Edukacji, Obsługi Odwiedzających i Programów Lokalnych, biorących udział w programie Erasmus+, uczestniczyła w kursie Certified Interpretive Guide w Ogulinie (Chorwacja). Naszymi trenerkami były Ivana Jagić Boljat oraz Iva Klarić Vujović z firmy MUZE. Wraz z nami w kursie uczestniczyły też koleżanki z Chorwacji.

To było pięć bardzo intensywnych, ale i fantastycznych dni. Poza zdobyciem wiedzy na temat metodologii interpretacji dziedzictwa, najważniejszą częścią kursu były ćwiczenia praktyczne – uczyliśmy się tworzyć opowieści i spacerować interpretacyjne indywidualnie, w grupach i w parach. Wszystko to w przyjaznej atmosferze, współtworzonej przez nasze trenerki, wspierające nas na każdym kroku i udzielające celnych informacji zwrotnych.

Ostatniego dnia każdy z nas prowadził 10-minutową opowieść przy wybranym obiekcie dziedzictwa w Ogulinie. A było w czym wybierać! Ogulin to historyczne miasteczko w centralnej Chorwacji. Znajduje się tu stary, renesansowy zamek Frankopanów, urokliwy rynek z XVIII-wiecznym kościołem oraz pomniki, kapliczki i zabytkowe źródło. Dużo naszych opowieści dotyczyło także rzeki Dobrej, okalającej miasto w głębokim wąwozie oraz ogromnej jaskini, w której znika ona pod ziemią. Nad parowem powstał ładny park, z punktami widokowymi, labiryntem, amfiteatrem oraz starymi bunkrami, z którego rozciąga się widok na górującą nad miastem niezwykłą górę Klek. W miasteczku znajduje się także bardzo ciekawe, interaktywne centrum „Ivanina

kuća bajke”, zapraszające do świata bajek Iwany Brlić-Mažuranić, najslynniejszej chorwackiej baśniopisarki, urodzonej w Ogulinie.

To było miejsce naszych działań i nauki, której celem jest tworzenie jeszcze lepszych i ciekawszych opowieści o naszym muzealnym dziedzictwie i angażowanie w nie naszych dorosłych Gości. Interpretacja dziedzictwa jest sztuką budowania mostów między przeszłością i teraźniejszością, dziedzictwem a współczesnymi uczestnikami muzealnych wycieczek. Wierzymy, że pobyt w Chorwacji pozwoli nam podjąć to wyzwanie!

Wyjazd do Ogulina był pierwszą moją możliwością uczestniczenia w programie Erasmus. Jechałam tam z wielką ciekawością, ale i z obawami, czy dam sobie radę, jak będzie. Program okazał się strzałem w dziesiątkę! Nie tylko ze względu na warsztaty, nie tylko ze względu na przepiękną pogodę, ale, co uważam za wartość nie do przecenienia, za walor integracyjny. W końcu mieliśmy okazję międzyczajowo się ze sobą spotkać, a nawet wieczorem wypić razem „Karlówaczka” i zjeść pizzę. Wspólne zadania z koleżankami z Chorwacji przybliżyły mi ten kraj. Warto było pojechać. Nowo poznaną metodę wykorzystam w mojej pracy przewodnika.

Anna Serafin

Współfinansowane przez
Unię Europejską

IMIENINY JÓZEFA

Imieniny Marszałka świętowano w II RP z wielką pompą w całym kraju. Zwyczaj publicznego świętowania imienin Józefa Piłsudskiego zapoczątkowali legioniści w 1915 roku. Swoje pierwsze wojenne imieniny spędzał Piłsudski w sztabie brygady w Grudzyńnach. Otrzymał wówczas w prezencie zegarek z dedykacją „Kochanemu Komendantowi Józefowi Piłsudskiemu w dniu imienin – korpus oficerski”. Dzisiaj imieniny możemy świętować w naszym Muzeum!

Tegoroczne świętowanie rozpoczęliśmy od złożenia kwiatów pod pomnikiem, a to był tylko uroczysty wstęp, bo chwilę później na muzealnych gości czekała uroczystość przekazania darów po Apoloniuszu Zarychcie, specjalna – imieninowa ścieżka zwiedzania Muzeum „Nie tylko imieninowe prezenty dla Marszałka”, można było też oglądać wirtualny dwór w Żuławie. Imieniny zakończył wyjątkowy koncert w wykonaniu uczniów szkoły Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Sulejówku.

Dziękujemy, że byliście w tym dniu z nami!

KURS CERTIFIED INTERPRETIVE WRITER W OGULINIE

W dniach 20-24 marca ostatnia już grupa pracowniczek i pracowników wyruszyła do Chorwacji w ramach realizacji programu Erasmus+. Tym razem ośmioosobowa ekipa muzealna uczestniczyła w kursie Certified Interpretive Guide w Ogulinie pod czujnym okiem trenerki Ivy Klarić Vujović z firmy MUZE oraz we współpracy z koleżankami z Chorwacji.

Podobnie jak poprzednie wyjazdy, także ten poświęcony był interpretacji dziedzictwa i poza teoretyczną pigułką wiedzy, którą otrzymaliśmy, opierał się przede wszystkim na ćwiczeniach i trenowaniu zdobywanych umiejętności. Wyjazd ten wyróżniał się na tle dwóch pozostałych tym, że poświęcony był nie oprowadzaniu, a pisaniu, czyli tworzeniu różnego rodzaju interpretacyjnych tekstów. Tworzyliśmy więc tablice z opisami obiektów, nagrywaliśmy audioprzewodniki i przygotowaliśmy ulotki z trasą do samodzielnego zwiedzania. Niezwykle wartościowym elementem wszystkich działań była

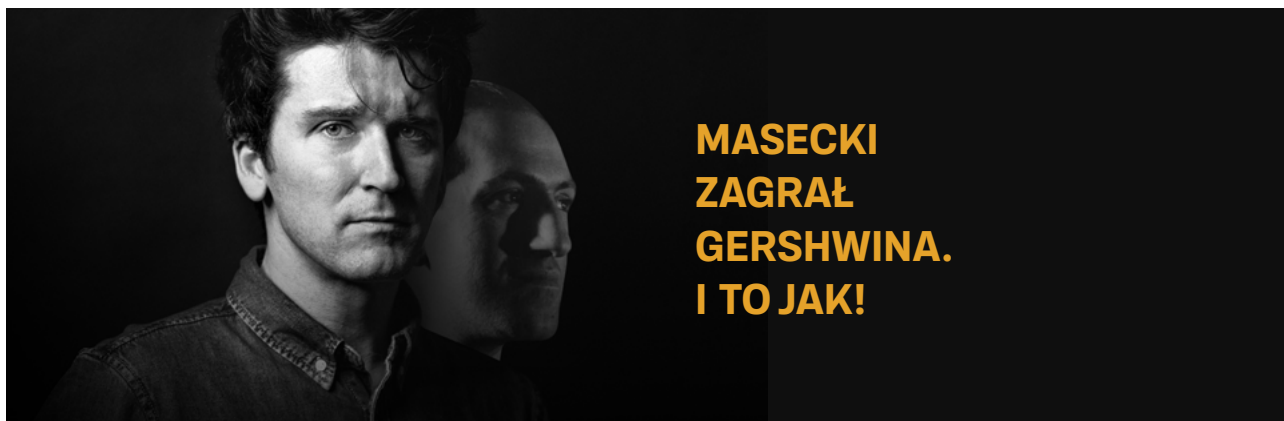
ich ewaluacja oparta na udzielaniu sobie nawzajem informacji zwrotnej i wspólnej dyskusji.

W ciągu tygodnia spędzonego w Ogulinie mieliśmy okazję zagłębić się w niezwykłą atmosferę tego górskiego miasteczka, położonego w cieniu potężnego Kleka. Bardzo ciekawe okazały się opowieści uczestniczek, które tutaj mieszkają. Dzieliły się z nami nie tylko historycznymi faktami związanymi między innymi z obecnym tu zamkiem Frankopanów czy XVIII-wiecznym kościołem, ale także barwnymi legendami, z których w równej mierze utkana jest historia Ogulina. Nic dziwnego, że okoliczne pejzaże, na czele z głębokim wąwozem, którym płynie rzeka Dobra, by następnie zanurzyć się podziemny labirynt jaskiń, stały się inspiracją dla Ivany Brlić-Mažuranić, najśłynniejszej chorwackiej baśniopisarki. Powstało tu nawet specjalne interaktywne centrum edukacyjne, które zaprasza do zanurzenia się w świat jej opowieści.

Ogulin i jego dziedzictwo – zarówno naturalne, jak i kulturowe – inspirowało nas do działania na wielu płaszczyznach. Przygotowane zadania, realizowane pod czujnym okiem trenerki, dały nam okazję wykorzystywania nie tylko konkretnych narzędzi, ale i rozwinięcia własnej wyobraźni. Mamy nadzieję, że doświadczenie to pozwoli nam jeszcze lepiej przygotowywać treści w Muzeum i tworzyć teksty, w których nasi dorośli odbiorcy będą mogli się zanurzyć i poprzez nie poczuć wartość dziedzictwa, o którym chcemy mówić.

Artystyczna inauguracja Roku Aleksandry Piłsudskiej za nami. W niedzielę 26 marca w muzealnej Sali Paderewskiego wybrzmiały kompozycje, które być może znalazły się też na płycie winylowej jaką Józef Piłsudski przywiózł w prezencie dla swojej małżonki z Genewy? O tym wspominał wnuk pary, Krzysztof Jaraczewski, który pokusił się o osobiste wspomnienie o babci. Dzięki temu patronka 2023 roku, którą Sejm RP uhonorował za wybitną działalność niepodległościową i społeczną, stała się bliższa zgromadzonej publiczności. Podzielenie się opowieścią przez członka rodziny pozwoliło nawet niektórym przenieść się w czasie do londyńskiej rzeczywistości małego chłopca i jego babci.

Po wzruszającej retrospektywie estradą zawładnął wybitny polski pianista i popularyzator muzyki George'a Gershwina, Marcin Masecki. W kameralnej aranżacji otoczenia wydobył niezapomniane dźwięki z muzealnego fortepianu. Autorskie wariacje najpopularniejszych gershwinowych tematów były muzyczną ucztą zarówno dla melomanów, jak i dla dopiero odkrywających amerykańskiego twórcę narodowego. Marcin Masecki urzekł nie tylko poziomem wykonawstwa, ale także ekspresyjną mową ciała podczas gry i chęcią nawiązania relacji z publicznością. A temu z pewnością przysłużyła się również druga część

wydarzenia, czyli rozmowa jaką z artystą przeprowadził w muzealnym Saloniku Piotr Metz. Radiowy dziennikarz muzyczny i Marcin Masecki odbyli konwersację pełną humoru i nawiązań do George'a Gershwina oraz artystycznych planów samego pianisty. Publiczność miała także możliwość zadawania pytań. Uśmiechy zadowolenia wśród publiczności, a dodatkowo pozytywne wrażenia artysty i prowadzącego, z pewnością pozwalają uznać koncert za bardzo udany. To nie udało się tak dobrze bez profesjonalnego i życzliwego zaangażowania zespołu Muzeum, któremu niniejszym należą się podziękowania.

Koncert był wyczekiwany elementem obchodów Roku Aleksandry Piłsudskiej, o czym świadczy rekordowo szybka sprzedaż biletów. Jak podkreślił Dyrektor Muzeum, dr Robert Andrzejczyk, dokonania Aleksandry Piłsudskiej wciąż będą popularyzowane poprzez zróżnicowaną ofertę instytucji, w tym dedykowaną Marszałkowej podstronę internetową [Rok Aleksandry Piłsudskiej – Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku \(muzeumpilsudski.pl\)](https://muzeumpilsudski.pl). Zapraszamy do zapoznania się z rysem biograficznym, archiwalnymi zdjęciami i cyklem comiesięcznych artykułów poświęconych wybranym zagadnieniom z życia Aleksandry Piłsudskiej. I to nie jest nasze ostatnie słowo - ani nuta - w sprawie Aleksandry!

60. ROCZNICA ŚMIERCI ALEKSANDRY PIŁSUDSKIEJ

W przededniu 60. rocznicy śmierci Aleksandry Piłsudskiej na Starych Powązkach odbyły się obchody upamiętniające tę jedną z najodważniejszych kobiet walczących w XX wieku o niepodległość Polski. W uroczystości z udziałem asysty wojskowej wzięła udział rodzina, przedstawiciele władz państwowych, władze samorządowe miasta Sulejówek oraz dyrekcja Muzeum.

Oddajemy też hołd Aleksandrze Piłsudskiej dziękując za to wszystko, co czyniła dla współrodaków zarówno w okresie międzywojennym, jak i później, w czasach swego emigracyjnego życia. (...) Była tą osobą, która wniosła w sposób istotny wiedzę o Polsce wolnej i niepodległej w czasie, kiedy tutaj trwało zniewolenie komunistyczne.

Jan Józef Kasprzyk, Minister Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych

KOALICJE PAMIĘCI

W pierwszy dzień kwietnia odbyła się premiera książki *Koalicje pamięci. Dworek „Milusin” 1956-2000* autorstwa dr Beaty Nessel-Lukasik. Wydawnictwo stanowi analizę sulejóweckiej pamięci historycznej i społecznego dialogu od chwili narodzenia się idei Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku.

„Nasz” jest Marszałek, „nasz” jest „Milusin” — to z pewnością. Ale czy działające w Sulejówku Muzeum dla tamtejszej społeczności również jest już „nasze”?

O tym wszystkim z autorką książki oraz jej gośćmi: dr Zuzanną Bogumił z Ośrodka Etnologii Instytutu Archeologii i Etnologii PAN oraz dr hab. Martą Rakoczy z Instytutu Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, rozmowę poprowadzi Piotr Szymon Łoś, dziennikarz Polskiego Radia Rozgłośni Regionalnej Radio dla Ciebie.

ZWIERZYNIEC MARSZAŁKA. TWORZYM FILCOWE BRELOCZKI WYTWÓRNA ZABAWY. O HISTORII INACZEJ

Kiedy Józef Piłsudski obchodził imieniny? Kto u niego gościł i z jakich prezentów Marszałek najbardziej się cieszył? Na te i inne pytania szukaliśmy odpowiedzi podczas marcowych warsztatów rodzinnych z cyklu „Wytwórnia zabawy – o historii inaczej”. Sprawdzaliśmy, co dawniej działo się w tym miesiącu w dworku „Milusin”, a uczestnicy mogli dowiedzieć się, dlaczego dla rodziny Piłsudskich był to szczególnie miesiąc. Wspólnie odkryliśmy także, że mieszkańcami dworku i otaczającego go ogrodu byli nie tylko ludzie, ale i liczne zwierzęta – małe i duże. Skąd się tam brały? Przeczytaliśmy razem fragment *Wspomnień* Aleksandry Piłsudskiej i spróbowaliśmy rozwikłać tę zagadkę. Udaliliśmy się także na wystawę, by obejrzeć prezenty i laurki, które Józef Piłsudski dostawał co roku z okazji hucznie obchodzonych imienin. W drugiej części warsztatów, zainspirowani podarkami, które otrzymywał Marszałek, uczestnicy mieli okazję

stworzyć własne breloczki z wizerunkami zwierzątek. Przygotowane wcześniej filcowe wyкроje rodziny mogły wspólnymi siłami własnoręcznie szyć i wykańczać, doklejając wybrane elementy. Wykonane zwierzątka były niepowtarzalne dzięki doborowi różnych kolorów nici, tasiemek oraz detali wyciętych z filcu. Każda rodzina mogła zabrać swój breloczek do domu. Być może on także stanie się podarunkiem dla kogoś bliskiego... Cykl „Wytwórnia zabawy – o historii inaczej”, łączący opowieść historyczną z majsterkowaniem, jest kontynuacją projektu realizowanego we współpracy ze Stowarzyszeniem Robisz.to. A na kolejne takie twórcze spotkanie zapraszamy w maju – zachęcamy do śledzenia naszej strony internetowej i profili w mediach społecznościowych, gdzie pojawiają się zapowiedzi poszczególnych spotkań.

5 marca

CO ZA KWIATKI! ŚWIĘTUJEMY IMIENINY JÓZEFA MUZEALNE PRZYGODY Z HELĄ

Dlaczego marzec był dla rodziny Piłsudskich wyjątkowym miesiącem? Co się wtedy działo w „Milusinie”? Odpowiedzi na te pytania wspólnie poszukiwaliśmy podczas ostatnich warsztatów rodzinnych z cyklu „Muzealne przygody z Helą”. Tym razem spotkaliśmy się także, żeby wspólnie świętować. Rozmawialiśmy o tym, w jaki sposób Józef Piłsudski obchodził swoje imieniny i dlaczego dla wielu osób – nie tylko jego najbliższej rodziny – było to ważne wydarzenie. Wspólnie z uczestnikami udaliśmy się na wystawę, by przyjrzeć się archiwalnym zdjęciom i sprawdzić, jacy goście przybywali do Sulejówka, a także zobaczyć niektóre z przyniesionych przez nich prezentów. Imieniny Józefa zwiastują także nadejście wiosny. Dlatego sięgnęliśmy do wspomnień Aleksandry Piłsudskiej, by przekonać się, w jaki sposób mieszkańcy „Milusina” sprawdzali, czy ogród obudził się już do życia po zimie oraz odkryliśmy, jakie były ulubione kwiaty Marszałka. Jak zawsze Hela przygotowała dla rodzin ciekawe zadania i zagadki do rozwiązywania. Nie zabrakło także twórczego działania – zainspirowani historyczną opowieścią uczestnicy warsztatów tworzyli własne, nietypowe wiosenne bukiety imieninowe z... guzików! Takie kwiatki szybko nie zwiędną i długo będą mogły cieszyć oko. A może

one także zostaną wręczone komuś w prezencie? Na kolejną przygodę z Helą zapraszamy w trzecią niedzielę miesiąca, czyli 16 kwietnia – pozostaniemy w temacie świętowania i tym razem porozmawiamy o tym, w jaki sposób dawniej obchodzono Wielkanoc, co jedzono i jakie tradycje przetrwały do dziś. Do zobaczenia!

19 marca

MŁODZIEŻOWA RADA MUZEUM JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W SULEJÓWKU

Z radością informujemy, że rozpoczęliśmy nabór do IV kadencji Młodzieżowej Rady Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Obecna kadencja kończy niebawem swoją działalność, szukamy zatem młodych ludzi, którzy chcieliby do nas dołączyć i współtworzyć ten wyjątkowy projekt.

Udział w Młodzieżowej Radzie Muzeum jest całkowicie bezpłatny, a nabór otwarty dla wszystkich chętnych, bez względu na zainteresowania. Zapraszamy do dwuletniej współpracy uczniów ze szkół

ponadpodstawowych działających na terenie Warszawy i okolic. Żeby się zgłosić, wystarczy wypełnić formularz, który znajduje się na naszej stronie internetowej. Pamiętajcie, że tu nie ma złych i dobrych odpowiedzi. Chcemy po prostu Was poznać!

To może być początek wspaniałej przygody! Do zobaczenia w Sulejówku!

Zgłoszenia przyjmujemy do 23 kwietnia 2023 r.

MARZEC MIESIĄCEM OLIMPIADY

16 marca br. odbyła się I część zawodów finałowych Olimpiady „Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego”. Tym razem konkurencja polegała na napisaniu pracy pisemnej, wymagającej samodzielnego myślenia i wyciągania wniosków z wydarzeń historycznych. Należało w niej przedstawić stan wiedzy o procesach, zjawiskach, miejscach oraz osobach związanych z tematem, a także ukazać przyczyny i skutki opisywanych faktów oraz ich znaczenie i konsekwencje.

Zgodnie z regulaminem Olimpiady bardzo ważna była również poprawność językowa i logika pracy oraz umiejętność przekazania swojej wiedzy w sposób interesujący. Wypracowania musiały zawierać konspekt pracy i bibliografię. Uzyskanie co najmniej oceny dobrej (60%) kwalifikowało do zdobycia tytułu finalisty Olimpiady i zwolnienia z pisemnego i ustnego egzaminu maturalnego z historii.

W skład komisji sprawdzającej prace wchodził: prof. dr hab. Grzegorz Nowik (przewodniczący Komitetu Głównego Olimpiady, Muzeum Józefa Piłsudskiego

w Sulejówku, Instytut Studiów Politycznych PAN), prof. dr hab. Janusz Odziemkowski (członek Komitetu Głównego Olimpiady, Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie), prof. dr hab. Wiesław Jan Wysocki (przewodniczący Centralnej Komisji Egzaminacyjnej Olimpiady, Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie), dr Emil Noiński (sekretarz naukowy Komitetu Głównego Olimpiady Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku), dr Stefan Artymowski (sekretarz organizacyjny Komitetu Głównego Olimpiady, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku).

Tytuł finalisty uzyskały 193 osoby. Podobnie jak w poprzednich edycjach, najliczniejsze były reprezentacje województwa mazowieckiego, małopolskiego, podlaskiego i podkarpackiego.

16 marca

Muzeum
Józefa Piłsudskiego
w Sulejówku

PAMIĄTKI PO APOLONIUSZU ZARYCHCIE – ZAPOWIEDŹ WYSTAWY „DARY I DARCYŃCY”

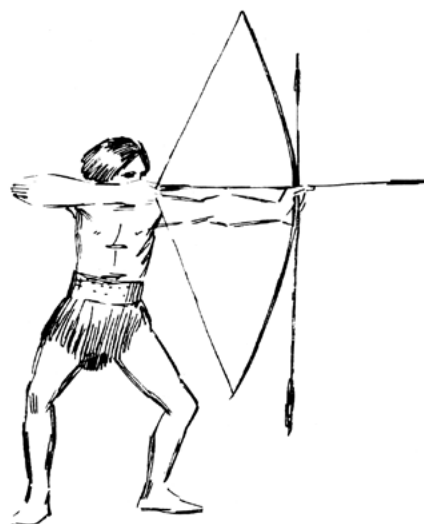
Przy okazji tegorocznych imienin Józefa Piłsudskiego nasze Muzeum przyjęło pamiątki po Apoloniuszu Zarychcie – podróżniku, badaczu, łuczniku oraz jednym z adiutantów Marszałka. Przedmioty zostały podarowane przez krewną, p. Gackę Grzesikiewicz oraz Ośrodek Japońskich Sztuk Walki BUDOJO, reprezentowane przez Witolda Fedorowicza-Jackowskiego. Wśród nich jest łuk, biżuteria, a także dokumenty i zdjęcia. Ekspozycji pamiątek w muzealnym Saloniku towarzyszyła miniwystawa,

przybliżająca postać Apoloniusza Zarychty. Niebagatelną rolę w tym przedsięwzięciu odegrały Justyna Barańska oraz Michalina Musielik-Wypych. Dziękujemy za Waszą pomoc oraz pomysłowość! Prezentacja była pretekstem do promocji przygotowywanej wystawy czasowej „Dary i Darczyńcy” w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, której wernisaż odbędzie się w lipcu br.

19 marca

kojnym, widać większe obycie się z łukiem i strzałą. Mniej przepisowych postaw i gestów, a za to ruchy nagle, krótkie, energiczne i praktyczne. Wywołuje

Rys. 33. — Strzelający Bororo (Brazylja)—podług Steinena.

to codzienne używanie łuku, jako środka do zdobycia pożywienia i obrony, lub natarcia na wroga.

129